

DRUŽINSKI PRIJATELJ

peučno-zabavni list s podobami za slovenske družine.

Izhaja dvakrat mesečno in sicer vsak drugi in četrti petek v mesecu.
Naročnina je za vse leto 3 K., za pol leta 1 K 50 st. Posamne številke po tobakarnah stanejo 10 st.

Dopise, naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati pod naslovom: Uredništvo (oziroma uprava) „Druž. Prijat.“ v Rojanu pri Trstu, števil. 3.
Poštno-hranilničnega računa števil. 864.139.

Tretji slovenski katoliški shod.

(Konec).

Zadnjič navedeni govor č. g. Tula je bil od vsega zbora z navduženjem in pohvalo sprejet. Predsednik dr. Krek je prosil, naj se objavi ves govor dobesedno v časopisih in naj se natisne v posebni knjižici. Nekaj takih posebnih odtisov tega govora ima naše uredništvo na razpolago.

Toliko zadostuj o delovanju v odsekih. Sedaj povemo še nekaj o slavnostnih zborovanjih ter končamo.

Ta slavnostna zborovanja zaslužijo po vsej pravici to ime. Vršila so se na prav slovesen način v veliki dvorani hotela „Union“. Na predsedniškem odru smo opazili visoke dostojanstvenike, dvorana pa je bila spodaj in na galerijah natlačena vrlega katoliškega občinstva do 2000 ljudi.

Prvo slavnostno zborovanje

se je vršilo v ponedeljek 27. avgusta ob 5 $\frac{1}{2}$ zvečer po končanem potrjevanju sklepov storjenih v odsekih. Tega zborovanja so se vdeležili navdušeno pozdravljeni škofje goriški, lavantinski in ljubljanski, oba kneza Windischgrätz, zastopniki Hrvatov in slovanskih bratskih narodov na severu — ter baron Spinetta iz Dunaja, ki je, dasi Nemeč, pozdravil shod v slovenskem jeziku v imenu osrednjega odbora za avstrijske katoliške shode. Predsedoval je kakor na drugih zborovanjih g. državni in deželni poslanec Povše. Najsijajnejši je

bil pozdrav in nagovor lavantinskega knezškofa *Dr. Mihaela Napotnika*. Evo nekaj njegovih glavnih misli.

Burno pozdravljen naglašja v dovršenem govoru škof lavantinski, da kdor stopi v hišo ali družbo, mora pozdraviti. Tudi on pozdravi s »Hvaljen bodi Jezus Kristus«. Ta pozdrav pove: kdo sem, kaj hočem, poznate moje stremljenje, hotenje, delovanje, po kaj prihajam. Skupni program nam je Kristus, njegova slava in lastno blagostanje. V tem zmislu in duhu naj bodo uspešni katoliški shodi. Pij X. je rekel v svoji okrožnici od 14. junija 1906: Katoliški shodi naj bodo znaki krščanske vere, miru in blagoslova. Veleznamenito geslo: Vse obnoviti v Kristusu. Na to načelo opozarja tudi nepozabni Leon XIII. v svoji poslanici *Rerum novarum*. Rešitev je le v povratku h Kristusu. Vse ozdravlja le povratek h Kristusu. Kreniti od Kristusa pomenja pogin, vrniti se h Kristusu, ootetbo. Vse torej prenoviti, predrugčiti, preosnovati v Kristusu. V svoji encikliki prvi in težkopričakovani ter odločilni pa želi sv. oče, da živi, kraljuje in vlada Kristus v vseh stvareh javnega življenja. Nazaj h Kristusu v vedi! Nazaj h Kristusu v umetnosti! Zastonj je želel in hrepenel najmodrejši učitelj starega veka Sokrat po učitelju resnice. Ni ga čakal, mi smo pa tako srečni, da smo ga čakali. Zato slava in hvala onim, ki si prizadevajo, da zopet kraljuje v vedi in umetnosti Kristus. Z radostjo vidim, da kažejo visokošolski dijaki čast in glorio Kristusovo.

Če gospoduje tu Kristus, gospodoval bo tudi v družini, kjer bodi zopet Kristus vladar in kralj. Sam je bival, delal, trpel v družini in rasel v milosti pred Bogom. Priporoča Slovencem „Družbo v čast sv. Družine“, ki šteje 30.800 družin v lavantinski škofiji.

Tam, kjer se posnema sv. družina, se gleda tudi na svetost, enotnost sv. zakona. Še vedno velja glede zakona Kristusova beseda: Kdor ženo pusti in drugo vzame, prešestvuje. 4.500.000 katoličanov je v 2 mesecih slovesno ugovarjalo, da bi se rušil katoliški zakon.

Če vlada Kristus v družini, vladaj tudi v šoli. Kristus je obiskoval tempeljsko versko šolo in kot učenec izpraševal pismarje. Le eden je vaš učenik, ki je izustil: »Pustite otročiče k meni priti.« Ljubil, objemal in blagoslavljal je otročiče. In otročiči so zagnali hosanna Kristusu - kralju. Otročiče je hotel rešiti z obrambenim zidom in izpregovoril grezne, strašne besede: »Gorje mu, kdor pohujša katerega teh malih, boljše bi bilo, da se mu obesi mlinski kamen na vrat in se ga potopi v dno morja.

Strašne, grozne besede! Slovenski stariši, vzgojitelji in voditelji, borite se, da ostane zakrament sv. zakona neporušen. To se ne sme zgoditi, da bi Kristus več ne bil kralj v šoli. Slovenski narod ne mara za tako šolo. Kristus kraljuj v človeški družbi. Kam pridemo, če ne bo več krščanskega nauka v šolah?

Zlasti je ljubil Kristus delavski stan. Živel, delal in izvolil si je za rednika delavca tesarja. Tudi sv. Pavel nam kaže v svojih pismih na svoje žuljave roke, s katerimi se je preživel sam in rekel: Kdor ne dela, naj tudi ne je!

Kristus kraljuj v slovenskih srenjah in v vseh slovenskih družinah! Kristus včeraj, danes, vekomaj! Slovenski narod bodi edin v veri in ljubezni. Slovani so dobili dva, ko imajo drugi narodi le enega apostola.

Podajmo se v tabor Kristusov. Kdor je z Gospodom, pridi k nam: Prisezimo: Sv. križ bodi naša trobojnica! Nezmagljiv križ naša zastava!

Sledilo je še toliko drugih pozdravov iz raznih slovanskih pokrajin in najrazličnejših stanov, da je moral predsednik odložitiv govor o razporoki in svobodni šoli na

drugo slavnostno zborovanje,

ki se je vršilo v torek zjutraj ob 9. uri po sv. maši, ki jo je daroval v stolnici naš prevzvišeni tržaško-koperski škof. Pretesen prostor nam žal ne dopušča, da bi se kaj po bližje pečali z imenitnimi govori, ki smo jih slišali na drugem slavnostnem zborovanju. Govoril je Dr. V. Schweitzer o katolicizmu v Avstriji, o razporoki in svobodni šoli. Sledil je Dr. A. Breclj o socialni izobrazbi in *Dr. Mihael Opeka o književnosti*. Ta poslednji govornik je razvijal posebno lepe in velevažne misli. Pojasnil je najprej visoko važnost pisateljstva in utemeljeval, da mora biti vse naše književno delo na trdni krščanski podlagi, da bo čitatelje res blažilo in dvigalo. Sklenil je svoj govor tako-le:

«Književnost ustvarjata vsakemu na rodu dva činitelja: pisatelji in občinstvo. Pisateljev, hvala Bogu, imamo — ne preveč, preveč jih ni nikoli — a dovolj za naše skromne razmere. In dobrih pisateljev. Okrog »Dom in Sveta« so danes zbrani nekateri možje, ki jim bo pravična slovestvena zgodovina morala prisoditi prva mesta v sodobni književnosti. Ti bodo vztrajali, ker so prepričani, o velikem kulturnem pomenu književne umetnosti, kakor je bil prepričan o njem mož, o katerem sem govoril v začetku, ki je že mlade roke hotel urediti v peresu. A prišli bodo še drugi. Jaz jih kličem: Pridite, pridružite se resnemu, velikemu delu. Naj vas ne moti, če ni pri nas toliko hvale in kadila, kot nemara pri nasprotnikih. Pa je več zaslužnja. Glejte, pravi pesnik, pisatelj, učenjak, — on je apostol svojemu narodu. Apostol resnice in lepote, apostol naobrazbe in prosvete. Pridite, delajmo — v edinosti misli, po složnih, pravih načelih! Pridite, delajmo — v osebni medsebojni zupanju! Priznavajmo si vrline, povejmo si odkrito napake! Pridite, delajmo — v bratovski ljubezni. V bratovski ljubezni drug do drugega, v skupni ljubezni do svojega naroda!

In občinstvo, zlasti naobraženi delaroda, podpiraj to delo. Podpiraj ga materijelno. Ni lepo, če ima izobraženi človek za vse prej denar, nego za pošten leposloven ali znanstven list. Saj ne beremo — pravijo.

Tudi to ni lepo, da ne berete! Intelligenten človek, ki ne pozna svoje domače

književnosti, stavi svojo inteligenco v slabo luč. Brati in tuintam tudi razpravljati o tem, kar smo brali, tudi o literaturi se treba razgovarjati po priliki in potrebi. In zato brati, naročati! — In drugim priporočati, širiti dobre leposlovne liste! Kaj bi pa ta ali oni list lahko naredil, če bi imel več podpore, več naročnikov!

Končno še nekaj. Občinstvo podpiraj književnost tudi moralno. To se pravi: občinstvo uvažuj in spoštuj delo tistih, ki se posvečujejo literaturi. Žalostno je, če sliši človek tu ali tam o kom reči: „To je pesnik“ — „to je pisatelj“ . . . in vidi zraven pomilovalen nasmeh. Gospoda! Tisti ki pišejo, vodijo omiko narodovo in kulturne zgodovine drugih ljudstev jih omenjajo na prvih mestih. Bodimo Slovenci v resnici prosvetljeni: negujmo pisateljske talente podpirajmo jih —: če se bode pisateljsko delo v javnosti upoštevalo, kakor mu gre, talenti ne bodo propadali!

Tako tedaj: občinstvo stori svoje, pisatelji svoje. Rama ob rami, združenimi močmi — a z nami On, ki daje blagoslov in rast — Bog!

Tretje slavnostno zborovanje.

Drugega in tretjega slavnostnega zborovanja se je vdeležil tudi naš prevzvišeni gospod škof, navdušeno pozdravljen od vseh zborovalcev, katerih je bilo pri tem zadnjem shodu, ki je pričel ob 3. popoldne, največ. Kdo ne bi z navdušenjem gledal te množice, ki jih družijo svet katoliške vere! Nastopili se še ti le govorniki: prof. Evg. Jarc o kulturnih silah katolicizma, Fr. S. Gomilšek o organizaciji (združevanju), Dr. J. Ev. Krek o socialnem delu, Jos. Gostinčar o delavcih in katoliški misli, Fr. Povše o kmečkem stanu in sedanjem času. Konečno je pojasnjeval Dr. Iv. Šušteršič v svojem govoru o katolicizmu in klerikalizmu, kako se bojujejo dandanašnji brezverci proti katoliški cerkvi in pvavijo hinavsko, da hočejo zatreti takozvani klerikalizem, ki ga sploh ni. Končal je:

«Slovensko ljudstvo, zavedaj se, da imaš izvojevati boj zoper sovražnike Kristusa in njegove cerkve, zoper sovražnike svojega verskega prepričanja, do zadnjega izdihljeja!

Spominjaj sa Izveličarja, ki ni samo miru prinesel na svet, marveč tudi meč.

Ta meč ima vsak veren kristjan v

svojih rokah, ta meč je molitev, ta meč je krščansko delo, ta meč je dosledno krščansko življenje, ta meč je vera, upanje in ljubezen, ta meč je vstrajnost, nevstrašnost, potrpežljivost, prizanesljivost napram osebam sovražnikovim, neprizanesljivost napram laži in zmoti, ta meč je nevtrajeno krščansko dejanje v zasebnem in javnem življenju.

Slovensko ljudstvo! Besed je zadosti, — dejanja naj govore! — in končam z lepim geslom rajnega voditelja krščanskih katolikov v kulturnem boju: Naprej, z Bogom, za resnico, svobodo in pravico!»

Predno so se zborovalci razšli, je spregovoril mil. ljubljanski knezoškof, da moramo kljub veliki človeški slabosti zreti z zaupanjem v bodočnost naslanjaje se na božjo pomoč. Podelil je k sklepu sv. blagoslov.

Tak je bil tretji slov. katoliški shod. Naša dolžnost je, da vsakdo izmed nas po svojem stanu izpolnuje, kar smo takrat s tolikim navdušenjem sprejeli.

Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel....!

Odlomek kmečke žaloigre. Spisal F. S. Pavletov.

I.

Pod hribom v dolnjem koncu vasice je stala Šimonova hiša. Njena zunajnost je že kazala, da ima gospodar precej pod palcem. Vrhtega je imel precej posestva: lep gozd, ki je bil poln debelih visokih hoi in smrek, lepe travnike, bujno, rodovitno polje.

Šimon si je bil napravil na starost tudi gostilno, češ, da se bo ukvarjal še s tem. Prestar je že za težko in naporno delo. No, pri tem je imel še neki drug namen, tuintam izprazniti kozarček pristnega istrijanca. Bil je že nad šestdeset let star. Kmet skozi in skozi, a siten in godrnjav. Pravo nasprotje mu je bila njegova, dvajset let mlajša žena, Barba. Mirna in tiha — kakor bi je ne bilo pri hiši.

Starejši Šimonov sin, Matija mu je bil do cela podoben, le nekoliko še bolj svojeglav in trmast. Delal je pridno, vstrajno, skrbno in z velikim veseljem. Nad vse pa je ljubil domače polje in travnike, tihi, zeleni gozd. Domača zemlja mu je bila prav prirasla k srcu. Vse, bi bil dal za to rodno grudo.

A on in oče se nista mogla, že od nekdaj ne. Matija ga ni nikdar povprašal, kaj in kako naj dela. Kar mu je oče rekel, je storil molče, a vendar dobro in temeljito.

Šimon ga je ljubil — po svoje. Sinova skrb za gospodarstvo in njegova pridnost sta mu ugajali. Zato mu je nameraval vse izročiti, ko bo polnoleten. Sebi in ženi Barbi pa bi izgovoril do smrti kot in užitek.

Stvar se je pa predrugačila, ko je začel Matija fantovati.

Tedaj se je bil sin ves izpremenil. Nič več ni delal tako z veseljem kakor prej. Po noči je kolovratil po vasi, drugo jutro pa je bil len in zaspan. Če ni bilo očeta pri delu, je legel v senco, najeti delavci pa so delali, kakor se jim je ljubilo.

Oče ga je bil parkrat opomnil, a Matija je molčal in še bolj zahajal v fantovsko družbo.

Simona pa je to jezilo in nekoč mu je povedal odločno;

„Matija, pazi kaj delaš! Dokler si tak, ne dobiš premoženja. Zapisal bom materi.“

Vse ni izdalo nič. Matija se je tolažil s tem, da oče tega ne bo storil in delal je kakor prej. Oče ga je nekaj časa opominjal, prosil, a naposled se je naveličal. Odpravil se je k notarju in napravil oporo: mati Barba dobi po njegovi smrti vse, potem pa naj dela po svoji previdnosti, kakor hoče.

Potem se je oče brigal za gospodarstvo le bolj oddaleč in rajši sedel doma in točil vino.

II.

Matija je izgubil, kar mu je bilo najdražje, ono veliko gospodarstvo; izgubil rodno grudo, ki mu je bila nad vse draga, izgubil tedaj, ko je menil, da mu je ne more nihče vzeti.

In kdo je kriv, da je izgubil? — Sam ne, tako se je prepričeval — sam ne! — Mati! Ona ga le izpodrinila, očrnila pri očeta da bi dobila sama. Vendar ne sme biti izgubljeno! Še si je lahko pridobi. Njegovo mora biti, naj velja kar hoče — tudi mirno vest.

Odslej mu je postala zemlja še dražja, še milejša. Ti bujni travniki, to rodovito polje mu je bilo še ljubše tembolj, čimdalje je mislil, da niso njegovi in da ne bodo.

Iznova se je lotil dela z vnemo, z ognjem. Zvečer je hodil redno spat. Le bolj sameval je kakor navadno in razmišljeval. Oči je povešal, in se izogibal matere. Njegova ljubezen do nje se je bila ohladila in se izpremenila v sovraštvo.

Odstraniti je hotel vse ovire ki bi se stavile med rodno grudo in med njega. Prva ovira pa je — mati.

Ali naj postane iznova kakor prej? In potem pa ga bodo tovariši zasmehovali, da ne sme od hiše, da ga ima oče na nitki, v strahu? — Ne! — Kaj ko bi spravil mater v nezaupanje pri očetu da bi morala stran, od doma?

Izprva je odganjal to misel. Zdelo se mu je preveč, prestrašno. Polagoma pa se mu je zaje-dala vedno globočje, vedno z večjo silo v srce. Po dolgem času in po dolgih duševnih bojih je prišel do sklepa, da stori vse.

A ta sklep mu ni dal miru. Vznemirjal ga je po dnevu pri delu, vznemirjal v tihih večerih. Ta sklep mu je begal vest, ko je ležal v temi brez miru, brez spanja. Vse na okolo je počivalo v tistem nočnem miru — njegova vest pa ni spala. Svarila ga je — opominjala.

Njegovo sovraštvo pa ni slišalo teh vabil. Bilo je gluho. Molčalo je. Pohlep mu je bil usnul dušo in jo potapljal v greh vedno globlje vedno globlje.

III.

V gostilno k Šimonu je največkrat prihajal sosed Vetrnjak. Dolg, suh možiček, kot palca sv. Krištofa, jasnega, vedrega obraza, pošten pa kot cesarski goldinar. Kjerkoli si ga pogledal bodisi v njegove sive oči, ali pa njegovo srce, vse se je ujemalo. Z mirno vestjo si lahko rekel: dober mož poštenjak.

Vetrnjak si je rad privoščil merico dobrega vina. In kdo bi si ga ne, če bi imel veliko nezadolženo premoženje in nič otrok. Prihajal je k Šimonu skoro vsak dan, tako-le popoldne ali pa zvečer po večerji. Ni pil dosti, ampak zmerno in po potrebi. Včasih se je namerilo, da je odšel Šimon prej spat, in žena Barba pa je ostala v gostilni, da je postregla pivcem. In ta mož in njegovi pohodi so dali Matiji priliko očrniti mater in jo spraviti od hiše.

Jasno pomladno jutro je bilo. Zunaj je vse brstelo vse hitelo, da se razvije pod blagodejnimi solnčnimi žarki. Lastavice, ki so se zibale na skrajnih koncih drobnih vejic stare Šimonove hruške, so žgolele in ščebetale kakor za stavo. Nekam preširno in ponosno je korakal petelin po dvorišču, tuintam razstrl peruti in njegov kikeriki se je raznašal po dolnjem koncu vasi.

„Hvala Bogu lep dan bo danes. Kakor nalašč za naš deteljo. Danes se bo pripravila — jutri pa v kozolec z njo, je godrnjal Šimon sam pri sebi stoječ na pragu. Neka vidna zadovoljnost mu je igrala na starikavem obrazu.“

Tedaj pa je prišel Matija iz hleva. Zaspan je bil.

Ko ga je oče zagledal, se mu je hipno zmračilo vedro lice. Spomnil se je, da ga je sinoči klical okoli desete ure. Nekega potnega človeka naj bi peljal spat v seno, a Matije ni bilo doma. „Matija, sinoči te zopet ni bilo doma.“

Kdo pravi, da ne? je vprašal osorno sin in se obrnil k vodnjaku, da bi se umil.

„Saj sem te iskal pa te ni bilo.“

„No, saj name vedno pazite. Druge glejte, da ne bodo ljudje raznašali sramoto naše hiše okoli.“

„Kakšno sramoto? Fant, kaj govoriš?“

„Kar je res, je vskliknil sin. Oči so se mu bliskale. Vznemirjen je bil. Tresel se je razburjenosti. Videl je, da je pravi trenutek spraviti mater z doma, tu. „Le na mater pazite in na Vetrnjaka Zakaj je zmirom tu?“

Matija se je obrnil k vodnjaku in se začel umivati, da bi zakril rdečico, ki ga je bila oblila.

„Matija — in to si izmišljuješ ti? O materi? Kaj pravi četrta božja zapoved?“

Simonu so se tresle noge. Oprijeti se je moral.

„Naj pravi zapoved kar hoče! Le vprašajte Tinačko in Rutarco.“

„Sin reci, da si lagal.“

Očetove oči so ga zrle proseče, široko, kakor bi pričakovale od sina, da prekliča.

„Nisem lagal Res je!“

Matija se je obrnil proti hlevu. Čutil je, videl je, kaj je naredil očetu — in groza ga je bilo. Z nemilo roko mu je iztrgal srce in ga po-teptal. Komu — očetu. In sin njegov? — Že se je obrnil, da bi mu rekel, ni res — a oče je že odšel v hišo. Nato je stopil v hlev in zaprl vrata za seboj.

Sedel je na kup stelje, podprl si je glavo v roki in premišljal. Tako mirno, tiho je bilo krog njega, a ta mir ga je begal, vznemirjal. Hrupa nemira in krika si je zaželel, ki bi prevpil oni nemir ki mu je divjal v srcu.

Res sta ga bili oni dan vprašali Ruterca in Tinačka na senožeti, zakaj prihaja Vetrnjak vsak dan k njim. Ali sta kaj cikali, ali ne, ni vedel. Njemu pa je prišla misel.

In danes je porabil priliko

Vendar sedaj ga je pekla vest. In danes ni bil proseč njen glasek, danes je zbadal žgal in vpil. A drug glas, ki ga je podžigal in bodril, ta mu je le šepetal: „Plavaj naprej, kaj omaguješ. Samega sebe se bojiš? Ne boj se! Gospodarstvo mora iz njenih rok nazaj v tvoje.“

In molčal je.

Simon pa je tisti dan pil. In divjal je, ne da bi vprašal onih dveh. Razbijal je in klel. Žena se mu je morala umakniti, da se izogne njegovim jezi. Ni se opravičevala saj ga je poznala predobro. In potrpehla je, a zraven je trpela, kolikor more trpeti ljubeče materino srce. Vendar zavest, da je nedolžna, ji je dajala poguma. Zato je molčala in odšla v sosednjo vas k bratu.

IV.

Matija je dosegel vsaj nekaj. Nadejal se je, da bo sedaj miren. Očeta je hotel pregovoriti, naj njemu izroči To bo lahko storil.

A bile so samo prazne nadeje. Bili so upi in računi, ki jih lahko odnese prva sapica seboj.

Šimon je pil dan za dnevom in s tem tolažil svojo žalost. Škodovalo mu je to. Že prej je bil bolj slaboten radi pijače. Kmalu pa je popolnoma oslabil. Leči je moral. Dekla, ki je namestovala gospodinjo pri hiši, mu je stregla. Zaman. Mesec dni pozneje mu je srčna kap ugasnila življenjsko lučko.

Žalosten je bil Šimonov pogreb. Dan je bil meglen, deževen. Oblaki so bili sivi, nepremični, kakor naličje nad krsto. Za pogrebom je šla njegova žena Barba in nekaj sosedov. Otožno, žalostno so peli zvonovi ono vsem enako pesem, ki je trgala srca in izvabljala solze iz oči.

Matije pa ni bilo pri pogrebu. Videl je, da je bila vsa njegova zlobnost zaman. Višja roka je posegla vmes in pretrgala očetu nit življenja, predno je popravil oporoko. Obupaval je. Naj gre domov. Saj nima doma. Izgubil ga je, zapravil sam, a še več. Zabil je vrata za seboj in pretrgal zadnjo vez, ki ga je še vezala z domačimi. Kam tedaj?

Premišljal je, premišljal in naposled odšel prav ono noč, predno so očeta pokopali. Seboj pa je vzel dva stotaka, ki jih je hranil oče za vino. Nihče ga ni videl, niti vedel kaj povedati o njem.

V.

Šimonovka je prišla domov. Travnike in njive razen dveh je dala v najem in opustila gostilno. Odpustila je dekle, in šivala.

Otožni in dolgočasni dnevi so si sledili. Neka tiha žalost je ostala v hiši, kakor v naravi po naglem nalivu in toči.

Zunaj je vladala mlada pomlad, a pri Šimonu je bilo kakor ob mrzli, otožni zimi.

Izvedelo se je bilo, da sta se oče in sin prepirala in zakaj. Ljudje so sumili, obrekovali. Izogibali so se Šimonovke, govorili in šepetali za njo, če je šla pred njimi ob nedeljah od maše. A ona je trpela in prenašala.

Polagoma pa je tudi govoričenje prenehalo. Ljudje so pozabili tudi to in preresetavali druge dogodke, ki so se vršili v vasi, kar je povsod enako.

VI.

Leto za letom je minevalo. Šimonovka se je precej postarala.

Nekega dne je prišlo obširno denarno pismo iz Amerike. Začudena je pogledala Šimonovka

pismonošo, podpisala listek in pogledala naslov. Tedaj pa se ji je zme glilo pred očmi: Pisava je bila Matijeva.

Odprla je pismo. Šest stotakov je bilo zavrtih notri.

In brala je. Roki sta se ji tresli, ko je držala pismo.

Johnstown, dne 14. mal. travna 189...

Mati! Ne upam si zapisati „draga“ mati. Moje ravnanje ni kazalo, da ste mi dragi. A predno Vam nadalje pišem, mati, prihajam k Vam in kakor je prosil izgubljeni sin svojega očeta tako Vas prosim — odpustite mi. Odpustite mi veliko krivico, ki sem Vam jo storil, ko sem Vas bil po krivici obdolžil. Srce mi ne da miru. Vest me vznemirja, odkar sem pobegnil iz doma.

Mnogo sem trpel in še trpim. A vidim, da je prav, da trpim, vidim tudi, da trpim — premalo. Kaj, kaj me je motilo takrat, da sem segel tako daleč? — Jaz ne vem. Neka uporna sila, moja svojeglavnost in užaljeni ponos, moje težnje po očetovem premoženju.

Ko sem mislil, da je le samota vzrok — skoraj eno let sem kopal premog 200 metrov pod zemljo, da se mi oglašča vest, sem šel v tovarno za železo in iskal v ropolu in drdranju železnih strojev miru. A nisem ga našel. Zdelo se mi je, kakor bi mi klicali železni stroji na uho, beži, beži, hudoben sin. Nekoč pa, ko nisem pazil me je zadel železen drog v prsi. Tri mesece sem ležal a zdi se mi, da bom kmalu ozdravel. A kaj, ko je bolna tudi moja duša. Nji, tudi nji je treba zdravil, zdravnika. Mati. Vašega odpuščenja. Še-le sedaj mi je jasen pomen četrte božje zapovedi. Zdi se mi, kakor bi nevidna roka začrtala v srce besede: „Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živeti in da ti bo dobro na zemlji.“

Toda izprva si nisem upal pisati. Kako? Iznova razdirati rane? Bal sem se. Sedaj pa mi ni mogoče več prestajati, zato Vam pišem.

Priloženih šeststo goldinarjev porabite kakor hočete, saj vem, da Vam storjene krivice ne bom mogel nikdar zadostno popraviti. Še enkrat mati: zdaj poznam četrto božjo zapoved. Včasih je nisem hotel poznati. Vest me peče. hudo mi je, odpustite mi! Samo eno besedo in dobil bom zopet mir, to dobroto, ki sem je tako potreben, kakor truden popotnik okrepčujoče sveže vode.

Domov si še ne upam, dokler popolnoma ne ozdravim. Zasluzek je tukaj dober. Nekaj že imam, nekaj pa upam pridobiti.

Željno pričakuje Vašega pisma
skesani (sin)

Matija.

Mati se je naslonila na mizo in si s predpasnikom zakrila oči. Koliko spominov ji je pri-

klicalo to sinovo pismo! Drug za drugim so se oglašali

In ko je odgrnila obraz so trepetale na licu solze veselja.

VII.

Takoj drugi dan je odpisala Šimonovka svojemu sinu. V pismo je izlila vso svojo ljubezen in s oje veselje nad sinovim kesanjem. Kako jo je bolelo takrat, ko je ni pogledal, koliko je trpela pozneje, kako se je žalostila, da je bil odšel od doma. Vse, prav vse mu je potožila, ob enem pa ga prosila naj pride domov. Kmalu, kmalu naj pride!

Kako je dolgočasno doma. Vse njive bodo docela podivjale — ker nikogar ni, da bi jih obdeloval. Najemniki jih zanemarjajo.

Kar pride naj kmalu. Vse je pozabljeno je že bilo kmalu potem. Komaj čaka, da bi prišel. Naj se ne mudi dolgo.

Polna radosti je oddala pismo in nestrpnost pričakovala odgovora. Natanko je preračunala, kedaj bo pismo tam. Potem bo sin odpisal takoj drugi dan. V enem mesecu — naj kasneje v petih tednih.

VIII.

Jesenski dan je bil, tretji mesec odkar je bila Šimonovka pisala sinu.

Sama je sedela na klopi pred hišo. Motno je obsevalo solnce njen obraz, ki so ga bile skrbi in težave razorale.

Od soseda so se čuli enakomerni udarci kladva po kosi, ono klepanje proti večeru, ostro trdo in vendar obenem trudno kakor kes, kot skrivni vzdih, kakor hrepenenje.

Tako nekam čudno se ji je zdelo to klepanje, kakor bi smrt tolkla po nji. Čudno, saj se ji ni zdelo nikdar tako. Zakaj neki danes?

Obrisala se je z roko po čelu, kakor bi hotela prepoditi te čudne misli. Zamislila se je drugam. Zakaj ni od njega glasu? Saj vendar ve, da komaj pričakuje?

Večerno solnce se e premikalo proti zatonu in neprestano so se sence večale. Vrh stare hruške pred hišo je izginil na strehi.

Tedaj pa so se začuli koraki za hišo. Kdo neki je? si je mislila. Ni ji bilo treba ugibati. Pismonoša se je pokazal.

„Mati! Pismo imam za Vas?“

„Res? Odkod neki?“

„Iz Amerike?“

„Njegovo je“ in hipna radost se je razlila po obrazu. „Vendar enkrat! Pismonoša je odhajal.“

„Ne ni! To ni Matijeva pisava.“

Neka slutnja, temna neprijetna se je letila. S tresočimi prsti je pretrgala zavitek in brala.

Obraz ji je hipno bledele, pisno ji je padlo iz rok in sesedla se je.

„Moj Bog! Mrtev! Umrl je.“

In zdelo se ji je, kakor bi se vse pogrezalo okoli nje. Svet, klop — — Naslonila se je na roki in krčevito ihtenje ji je stresalo telo.

Na tleh pa je ležalo pismo :

»Ne ustrašite se! Vaš sin je umrl ravnokar za jetiko. Odkar ga je kladivo vdarilo na prsi je bo'ehal. Prosil me je naj Vam sporočim, da mirno umira z Vašim odpuščanjem — — —“

Simonovka je sedela in zrla pred se, brez zanimanja, brez radosti.

Umrl — daleč od doma — na tuji zemlji — Njen sin!

Ah, ko bi bilo v njeni moči: še bi se mu bila pustila žaliti, še bi mu bila odpuščala, samo da bi živel. A bil je prepozno!

Večerne sence so se spuščale po dvorišču.

Še enkrat so zaplamtela okna, nekaj trenutkov — —

Od soseda se je čulo enakomerno klepanje kose, ostro, ječe, trudno...

Književnost in umetnost.

Knjižica „Na ples“ se tiska sedaj v drugi izdaji in bo dotiskana in vezana do 8. novembra. Potem jo bomo razpošiljali naprej onim, ki so jo že naročili, zatem drugim, ki se oglasijo. Prosimo potrpljenja.

Natisnjena je nova brošurica „Žensko vprašanje“. Kaj več spregovorimo pozneje.

„**Miklova Zala**“, znana povest iz turških časov je izšla sedaj v tretji izdaji. Naroča se v družbi sv. Mohorja v Celovcu Stane: mehko vezana 80 vin., za ude 60 vin., po pošti 20 viii. več

„**Katoliški Obzornik**“, ki ga je že deset let izdajala „Le nova družba“ za slovenske katoliške izobražence, bo izhajal v bodoče pod bolj splošnim imenom Čas po desetkrat na leto in se bo pečal z vsemi znanstvenimi strokami. Cena mu ostane nespremenjena 5 K, le za dijake se zviša na 3 K. Uredniki bodo: Dr. Aleš Ušeničnik, prof. Evg. Jarc in Dr. Fr. Grivec.

„**Leposlovna knjižnica**“ (Za o m i k a n c e.) V zalogi »Katoliške bukvarne v Ljubljani« bo izhajala odslej „Leposlovna knjižica“ ki se bo izdajala četrtletno in bo prinašala po modernih avtorjih prevode, pa tudi izvirne spise.

Leposlovna knjižnica, ki prinaša prevode iz tujih literatur, je pri nas zelo potrebna. Pri tem seveda ni treba misliti, da so leposlovni knjižnici samo prevodi glavna stvar: če se bodo našle izvirne

stvari, ki niso samo enodnevnega pomena, ampak po idejah in obliki dovršene, jih bomo radi uvrstili med dela tujih književnikov, ki niso obogatili le svojega leposlovja, temveč tudi celo svetovno književnost.

Leposlovna knjižica stremi za tem, da našemu narodu odpre kulturne zaklade drugih narodov, katerih doslej nismo poznali in uvaževali: le tako je mogoče, vzgo iti si novo svežo inteligenco, ki bo svetovne probleme, socialne boje vseh slo-lev, kulturno edinstvo vseh narodov razumela in jih presojevala z višjega in občečloveškega stališča.

In tega nam je treba, ker imamo premalo sil, da bi sami vse zmogli vse znali, vse čutili in zasnovali. Tuji kulturni vplivi so neizogibni in v gotovi meri potrebni. Svetovna literatura jo je naše dni krenila na čisto posebno pot. Sicer ravnno tu vlada velika anarhija, ker večina zamenjuje individualizem v slovstvu z neomejeno svobodo, pisati kar je komu drago: toda eno je gotovo: trajna in meročajna za kulturni razvoj človeštva bodo le ona dela, ki jim je prvo ideja, naziranje in plemenita tendenca.

Golo slikanje čustev in samo kopiranje narave, nikogar več ne zadovolji. Pač pa zahtevamo dandanašnji od vsakega dela, da je v njem psihološka analiza uprav znanstveno korektna: to je najboljša pridobitev modernih šol.

Leposlovna knjižnica bo upoštevala vse resnične in trajne pridobitve vseh struj in bo zato objavljala prevode najboljših modernih del. Prvo je: „Razporoka“ Bourgetova, najboljšo delo znanega francoskega pisatelja in člana francoske akademije znanosti. Drugi zvezek bo obsegal zanimivo povest iz ruske revolucije: »Hiša ob Volgi« in Turgenjevega „Stepnega kralja“, tretji zvezek bo prinesel krasno povest poljskega realista Boleslava Pruse „Straža“ („Placóvska“)

Tako pridejočasoma na vrsto najboljša moderna dela vseh kulturnih narodov.

Potem pride na vrsto nekaj del Dostojevskega, moderna italijanska in španska ter dela znamenitih Angležev in Norvežanov.

„**Katoliška bukvarna**“ bo seveda, kar se tiče zunanje oblike knjig, ustregla povsem današnjemu okusu in lepi vsebini poskrbela lepo zunanost. Prvi zvezek izide kmalu in se sprejemajo naročniki v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

„**Ljudska knjižnica**“ (Za slovensko ljudstvo sploh.) Slovenci smo imeli, odkar smo se narodno vzbudili že nekaj „ljudskih knjižnic“, »narodnih bibliotek«, slovenskih knjižnic, tudi „klasja iz domačih in tujih logov“ itd., pa vse te zbirke so prej ali slej prenehale. S tem snopičem začenjamo novo književno podjetje. Kaj namerava

naša „Ljudska knjižnica“? Ali tudi njo čaka nagla smrt, kakor prejšnja enaka podjetja? Kako jo bo sprejelo slovensko ljudstvo?

Naša „Ljudska knjižnica“ ni nastala iz dobičkaželjnosti (treba je pogledati ceno), ampak se je rodila iz žive potrebe. Vsi trije slovenski katoliški shodi so povdarjali, kolike važnosti so knjižnice v naših društvih, a kako hitro so vse knjige prebrane, novih pripravnih pa ni. Tu bo naša „Ljudska knjižnica“ zastavila svoje delo.

Te le tri lastnosti bo imela „Ljudska knjižnica“:

Prinašala bo vseskozi zanimivo berilo; krščanstvu sovražnega, izpodtakljivega ne bo nič sprejela v svoje predale; z lično obliko bo združevala najnižjo ceno.

Na videz si je začrtala ozke meje; v resnici pa bo vodila svoje čitatelje širom sveta ter jih v prijetni obliki seznanja a z življenjem in trpljenjem tujih narodov v sedanosti in preteklosti. Pisatelji naši in tuji so napisali toliko lepega, čistega, umetniško dovršenega, da nam ni treba segati po umazanem berilu ki draži samo radovednost in kuži domišljijo mladine.

V lepi obliki bistrimi glavo blažiti srce, krepiti voljo, to namerava „Ljudska knjižnica“. S temi cilji bo pa tudi najbolje pospeševala pravo omiko Slovencev.

In tako upamo, da bo „Ljudska knjižnica“ v vsaki hiši in da njeni snopiči ne bodo ležali nerazrezani po policah, ampak da se bodo z veseljem prebirali in potem skrbno hranili v domači družinski knjižnici, *) ki naj bi jo imela vsaka družina.

Prvi zvezek (št. 1.) prinaša povest „Znamenje štirih“. Londonska povest. Angleški spisal A. Conan Doyle. S pisateljevim dovoljenjem poslovenili B. D. N. T.

Da se olajša nakup knjižice, bomo izdajali to v sešitkih po skrajno nizki ceni 20 h; vsak sešitek je preračunan na tri tiskovne pole, to je 48 strani; storiti hočemo torej vse, da ponudimo širšemu ljudstvu za mal denar nekaj koristnega in zanimivega.

Kdor se hoče naročiti na to velevažno in potrebno pripovedno zbirko, ali pa želi dobiti prvi sešitek na ogled, naj blagovoli naznaniti svoj naslov „Katoliški Bukvarni“ v Ljubljani.

*) O tej bomo ob priliki še kaj napisali, ker se nam zdí velevažno. (Opomba uredn.)

pondeljek. Terezija, dev.; Brunon, škof. — 16. torek. Gal, opat; Maksima, dev. — 17. sredo. Hedvika, kraljica; Viktor škof; bl. Marjeta Alakok. — *Danes je mlaj ob 11 uri 40 min. po noči. Lepo vreme se nam obeta.* — 18. četrtek. Luka evang. — 19. petek. Peter Alk., sp. Etbin, op. — 20. sobota. Janez Kancijan, sp.; Felicijan; Vendelin.

21. XX. pobinkoštna nedelja. (Evangelij: Jezus ozdravi kraljičevega sina) *Posvečevanje cerkve.* Uršula, [d. v. Hilarijon. — 22. pondeljek. Kordula, dev. muč.; Marija Saloma. — 23. torek. Ivan Kap. sp.; Severin, šk.; Peter Parhazij, sp. — 24. sredo. Rafael, nadang.; Kristina. — *Danes je prvi krajec ob 2 uri 47 min. pop. Še vedno lepo vreme.* — 25. četrtek. Krizant in Krišpin, m.; Bonifae, p. — 26. petek. Evarist, p. muč.; Lucijan in Marcel; Amand. — 27. sobota. Frumencij, šk.; Sabina, muč

Kaj pravi politika?

Avstrija-Ogrska. Državni zbor. Odsek za volilno reformo je rešil v zadnjem času več važnih točk. Posl. Tollinger je predlagal, da bi se uvedla pluralitetna volilna pravica, to se pravi, da bi imeli izobraženci in pa tisti, ki plačujejo večje davke po več glasov. To bi pa potem zopet ne bila več jednaka volilna pravica in za to je bil odklonjen ta predlog. Drug zelo važen predlog pa je bil vsprejet v pododseku in v odseku, namreč glede volivne dolžnosti. Ta predlog se glasi: „Deželni zbori morejo določiti, ali so opravičeni volivci v dotičnih deželah primorani voliti državne poslance. V tem slučaju deželni zbor določi tudi kazen.“ Za ta predlog so posebno krščanski socialci. Sedaj pa pride na vrsto še najvažnejša točka namreč predlog, da se določi dvetretjinska večina za vsako bodočo premembo volilnih okrajev. Za ta predlog so Nemci in Poljaki, branili se ga bodo pa Čehi Jugoslovani in socialni demokratj. Vlada je za kompromis. Odsek je sprejel razdelitev volilnih okrajev na Moravskem kakor so se sporazumeli Čehi in Nemci. Sedaj pa je pričel še podrobno debato o razdelitvi volilnih okrožij za Češko. Nevarno je obolev nadvojvoda Oton, brat prestolonaslednikov. — Cesar se poda kmalu za nekaj časa v Budimpešto, meseca novembra pa obišče Prago. — Minister Goluhovski je izrazil obžalovanje laškemu poslaniku na Dunaju zaradi škode, ki so jo Italijani trpeli na Sušaku. Škodo preiskuje neki poseben uradnik z laškim konzulom. Ker so pa bili na Laškem izgredi proti Avstriji in zlasti proti Hrvatom, se pa nihče ne obžaluje, nihče ne protestira. — Dne 10. t. m. se je zopet sestala po počitnicah ogrska posl. zbornica. Ministerski predsednik Wekrlé je obvestil zbornico, da namerava predložiti proračun in sklepne račune. — Med ogrskimi poslanci se živo agitira proti ministru Goluhovskemu. Pri prihodnji delegaciji ga mislijo vreči.

Drugi kraji. Iz nesrečne Rusije prihajajo le

Koledarček.

Oktober,

14. XIX. pobinkoštna nedelja. (Evangelij; Prilika o kraljevi ženitnini.) *Materinstvo D. M. Kalist, pap.* — 15.

nevesela poročila. Roparji ropajo, kradejo in ubijajo. Car se hoče menda podati v Darmstadt na Nemško. V Helsingsforsu je kongres stranke kadetov. Stranka pristaja na viborški proglas. Nemški in angleški listi prorokujejo Rusiji v bližnjem času den rni polom. Res, da je imela Rusija velikanške stroške in izgube, ali znabiti ne bo tako hudo in so to le želje prijateljev Rusije. Stolipin je rekel nekemu časnikarju, da bo duma sklicana 20. febr. — Turški vojaki so ubili 15 Bolgarov. — Tudi laški socijalni demokratje so imeli svoj kongres te dni v Rimu. Med njim je več strank. Debat. so bile tako živahne, da bi se kmalu stepl. — Laška policija je odkrila neko zaroto proti laškemu kralju. — Tudi Perzija je dobila svojo konstitucijo. Dne 7. t. m. je bil otvorjen parlament s prestolnim govorom šaha.

za stroj, s katerim se plete nogavice. Dobitki bodo tudi še v drugih predmetih.

Slovensko kat. izobraževalno društvo v Trstu. Veselite se društveniki in somišljeniki: Našli smo primerne svoje **stalne prostore** za društvena predavanja, zborovanja, posvetovanja, veselice itd. Pogodba je že sklenjena. Pristopajte k društvu in nabirajte novih udov.

Zveza za varstvo deklet Nekateri nosači (servi di piazza), ki so v Trst prišedšim tujim dekletom za drago plačilo kazali pot tudi k nevarnim stanovanjem, obrekujejo varhinje deklet, ki izkazujejo delo krščanske ljubezni zastonj. Dekleta pozor! Varhinje (z belorumenimi trakovi in s svetinjco Matere Božje dobrega sveta) so po vsem zanesljive, nosači pa govore iz dobičkarije.

Naša društva.

Moška Marijina družba v Trstu. Dne 7. oktobra je bil v cerkvi Sv. Antona mesečni shod. Proti koncu shoda se je odprla cerkev tudi za druge vernike, ki so bili priče lepi pobožnosti. Vsem je posebno ugajalo ubrano petje družbinskega zbora, ki vedno bolj narašča. Število udov se množi.

Družba je naročila za pevce trojne pesmarice v petnajstih izvodih.

Govor na zadnjem shodu je bil ta: **«Marija nas rajši ima nego druge, zato živimo tako, da nas bo res vesela.»**

Ženska Marijina družba v Trstu je imela dne 7. oktobra svoj mesečni shod v armenski cerkvi. Na tem shodu je zavladalo veselo navdušenje, ko je zopet nastopil č. g. voditelj Frančišek Guštin, ki je bil radi boleznii dva meseca na dopustu.

Slovenska župnijska knjižnica pri sv. Antonu Novem v Trstu. Nekaj novih knjig smo že naročili, a upamo, da jih bomo mogli v kratkem naročiti še več, ko ne bo drugih posebnih stroškov. Omara in miza sta bili pač zelo potrebni, da se knjige in zapisniki lepše shranijo.

Slovenska župnijska knjižnica pri sv. Jakobu v Trstu bode kmalu začela poslovati. Kdor misli zanj kaj prispevati, bodisi v knjigah ali v denarju, naj prinese ali pošlje č. g. Matiji Škabarju ali pa č. g. Aleksandru Martelancu, duhovnikoma pri sv. Jakobu v Trstu. Tudi drugi slovenski duhovniki v Trstu sprejemajo tozadevne prispevke.

Zavod sv. Nikolaja v Trstu V nedeljo dne 14. t. m. bode po slovenskem blagoslovu pri sv. Antonu Novem v Zavodu sv. Nikolaja **tombola**

NOVICE.

+ Č. g. Josip Anton Ujčič, dosedanji dvorni kaplan prevzvišenega tržaškega škofa, je imenovan za nadomestnega profesorja moralke v knez nadškofijskem bogoslovnem semenišču v Gorici. Gospodu docentu, ki je dokazal na dunajskem vseučilišču v tej stroki temeljito znanje, želimo da ga spremlja in podpira v novi zelo odgovorni službi božji blagoslov in mu na tem odlikovanju prav prirčno čestitamo.

× Posvetovanja avstrijskih škofov so se začela minoli ponedeljek na Dunaju pod predsedstvom dunajskega kardinala in nadškofa Gruscha. Vdeležuje se jih tudi naš prevzvišen g. škof. Posvetovanja trajajo najmanj osem dni.

+ V Barkovljah se je roženvensko nedeljo prav lepo vršila procesija s kipom Matere Božje ob morskem obrežju. V Barkovljah se vidi še precej prave pobožnosti. Ljudstvo se dosedaj — hvala Bogu — krepko ustavlja škodljivemu uplivu tržaškega mesta, ker se v marsikateri hiši redno moli rožni venec. Tako je prav in vredne posnemanja!

× Napisi na železničnih postajah. Kakor se poroča z Dunaja, so nedavno v državnem zboru poslanci dr. Gregorčič in tovariši vložili interpelacijo na želez. ministra zaradi napisov na postajah ob južni železnici. O čina Sežana je že opetovano prosila, naj dobi ondotna postaja pravila napis in naj se vsi oglasi objavljajo v slovenskem jeziku, ki ga brez izjeme govori tamošnje ljudstvo. Leta 1902. je 31 občin sežanskega okraja v tem smislu vložilo prošnjo na ravnateljstvo južne železnice, ki pa še odgovorilo ni. Drugo prošnjo z dne 28. maja t. l. je ravnateljstvo kratkoma odbilo. Enake spake imen so na po-

stajah Prosek, Nabrežina, Devin, Sovodnje, Tržič, Zdravščina itd. In ob novi bohinjski progi je napis „Auzza“, ki ga ne razume živa duša. S tem se naravnost prezira slovenski jezik. Vlada se sramuje priznati, da v Primorju živi slovanski rod, ker povsod vsiljuje nemški in italijanski jezik tudi na železničnih postajah. Poslanci vprašajo ministra, ali hoče prisiliti južno železnico, da napravi slovenska imena na postajah, ter vkreniti, da se odstranita ob bohinjski železnici prebivalstvu povsem tuja napisa „Auzza“ in „Plava“.

× **Smrtna nesreča na južni železnici.** Zopet je postal železničar žrtev svojega poklica. V soboto popoldne se je v Rakeku pri premikanju vozov ponesrečil izprevodnik tovornega vlaka Anton Lubej. Ne reča se je dogodila med 4. in 5. uro popoldne. Nesrečnej je imel nalogo speti skupaj dva dela vlaka, ki sta se pomikala drug proti drugemu. Pri tem je skočil, ker ni bilo več časa se pripogniti stoje med vozove. V istem trenutku je pritnila lokomotiva vozove krepko skupaj, odbijalci so dobili Lubeja medse in ga zmečkali. Revez je izdahnil v treh minutah. Kot izprevodnik je bil nastavljen šele nekaj mesecev, poprej je bil čuvaj blizu Laz. Zapušča vdovo z devetimi deloma nepreskrbljenimi otroci.

Trgatev. — Iz vseh krajev nam poročajo, da se je letos trgatev slabše sponesla, nego se je pričakovalo. Suša je povsod po Goriškem in tudi v tržaški okolici vzela četrtino pridelka, ponekod celo polovico. Kar se tiče dorote, je ta na sploh boljša, nego druga leta. Na sploh se računja, da je bilo letos za tretjino pridelka manj, nego lansko leto. Seveda se je zmanjšal pridelek ponekod tudi na polovico. Nekateri posestniki, ki imajo vinograde v močni zemlji, dobili so letos pa tudi več pridelka, nego lan. Na Opčinah niso imeli nekateri srednji kmetje prav nič vinskega pridelka.

× **Otvoritev karavanske železnice.** V nedeljo, dne 30. sep. je bila karavanska železnica slovesno otvorena. Slavnosti je prisostvoval železniški minister Derschatta. Cerkveno blagoslovljenje je izvršil knezoškof Kahn. Na vseh postajah so pričakovala slavnostni vlak občinska zastopstva. Poleg zastopstev je bilo tudi mnogo občinstva. Med slavnostnimi gosti so bili deželni predsednik Koroške, državnozborni in deželnozborni poslanci, visoki železniški uradniki, mej temi tržaški ravnatelj državnih železnic Ruff — in vojaški dostojanstveniki. Popoldne se je vršil slavnostni obed.

× **Nov učni načrt za veronauk** je izdan od tržaško-koperskega škofijskega ordinarijata in obvelja že s tem šolskim letom. Dobi se na škofiji.

× **Na progah tržaškega električnega tramwaya** je s prvim oktobrom uveden zimski vozni red. Vožnje po znižanih cenah trajajo do 8 in pol ure zjutraj.

× **Nova otroška vrtarica v Rojanu** je gospica Neža Stará l. Službovala je najprej v Pevni pri Gorici, zadnjih sedem let pa v Tržiču na Gorenjskem. V to skušeno učiteljico stavijo Rojančani veliko zaupanja, da bo njihove otročiče lepo vzgajala v strahu božjem. Prejšnja vrtarica Marica Černigoj je bila premeščena v Tržič.

× **Slika** je morala v današnji številki vsled preobitega gradiva izostati.

× **Iz zavoda sv. Nikolaja.** V počestitvenem letu č. g. Frančiška Guština, duhovnega voditelja zavoda, so nabrala nekoja zavedna dekleta, ki cenijo namen istega, 58 kron. Ta svota nabrana med službujočimi dekleti znači dovolj jasno, koliko velike vrednosti je zavod sv. Nikolaja v Trstu, in kako ga vedo ceniti same one. Svota je sprejeta s tem večjim veseljem, ker je zbrana od truda in znoja teh posnemanja vrednih mladenk, ki pri tem tudi pokažejo spoštovanje do voditelja tega zavetišča.

Srčna hvala, dekleta, vsem, posebno pa oni iz koje je prišla ta dobra misel! Slovenska dekleta, le posnemajte take, ki kažejo svojo zavednost in človekoljubnost

O d b o r.

— **Dijake**, ki odhajajo na visoke šole, opozarjamo da naj si ne izberejo stanovanj pri židovskih rodbinah. Brez ozira na to, da s tem podpiramo za itak premogočni židovski živelj v velikih mestih, bo navadno dotičnik imel tudi vzrok, biti s stanovanjem in postrežbo nezadovoljen. Židovska stanovanja se poznava jo po tem, da ni obeš nih krščanskih verskih slik, večkrat tudi po nesnažnosti in ceni.

— **Nova znamenja** na avstrijskih železnicah so začeli deloma rabiti od 1. oktobra dalje. Še le počasi bodo zavrgli prejšnja znamenja (signale), ki jih rabijo že okolo 40 let.

— **Velike nesreče.** Izselski parnik „Charterhouse“ se je dne 30. septembra med vožnjo iz Hoikwa v Hongkong potopil. Kapitan in 60 potnikov je utonilo. — Iz Virginije v Ameriki poročajo: V rudniku Pocapontas so se vneli plini. 75 rudarjev je pod razvalinami našlo smrt.

Zanimivosti o karavanskem predoru. Karavanski predor (tunel pod gorovjem Karavanke med Kranjskim in Koroškim) je bil dodelan ravno v petih letih. V jeseni leta 1901. so ga začel delati, 17. maja 1905 je padla zadnja stena med Koroško in Kranjsko slovesno prebi je pa se je obhajalo 21. junija 1905. Za dobrih petnajst mesecev pa se je dne 30. sept. 1906. slovesno peljal skozi

predor prvi vlak in od 1. oktobra 1906. redno vozijo vlaki skozi predor. Koliko je stal ta predor? Kdo ve? Pri proračunu so se vrezali za celih 14 milijonov kron, katere so morali dodatno lansko leto zahtevati. Ker pa je bilo vedno dosti popravila že zgotovljenih delov predora gotovo niso zadostovali tudi ti milijon. Natančneje pa je znano, koliko človeških žrtev je stal ta predor. Na jezeriškem pokopališču leži 29 večinoma mladih fantov in mož, ki so se pri gradbi predora ponesrečili. Potnik, ki se voziš skozi karavanski predor, spominjaj se, da so tli, po katerih se voziš, napojena s krvjo! — Celih enajst minut vozi osebni vlak skozi predor s kranjske na koroško stran, s koroške na kranjsko pa 14 minut.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 175 vodstvena seja se je vršila v družbenih prostorih »Narodnega doma«. Začetek ob 3. uri pop. dne 20. septembra 1906. Navzočni: Tomo Zupan (prvomestnik :), Dr. Karel vitez Bleiweis Trsteniški, Fran Črnagoj, Aleksander Hudovernik (blagajnik), Dr. Ivan Merhar, Luka Svetec (namestni prvomestnik), Anton Svetec, Dr. Ivan Svetina, Ivan Šubic, Dr. Pavel Turner ter Ivan Vrhovnik. Izmed nadzorništva je bil navzoč Dr. Fran Ilešič. V smislu § 18 družbenih pravil sta se udeležila seje tudi zastopnika moške podružnice na Greti pri Trstu: Fran Godnik in Josip Katalan. — Prvomestnik je otvoril sejo ter pozdravil prav posebno še v prvo navzoče izvoljence in povdarjal, da še ni bilo tolike udeležbe do sedaj na vodstvenih sejah, želeč, da je ta vzgledna vnema za našo dobro stvar trajna za vselej. Častital je v imenu vse družbe namestnemu prvomestniku Luka Svetcu na njega 80. rojstnem dnevu, ki je rojstnovenski ponedeljek 8. oktobra t. l. Potem, ko so se obširno razpravljale razmere na rojanskem družbinem otroškem vrtu v Trstu, se je imenovala dosedanja tržiška otroška vrtnarica gdč. Agneza Staralova za otroško vrtnarico v Rojanu in dosedanja rojanska otroška vrtnarica gdč. Marica Črnigojeva za otroško vrtnarico v Tržiču. Za ravnatelja vodstvene pisarne je bil izvoljen Dr. Ivan Svetina, ki je ob enem sprejel začasno splošno tajnikovanje. V ožji odbor v smislu § 18 družbenih pravil so bili izvoljeni Tomo Zupan (prvomestnik), Dr. Karel vitez Bleiweis - Trsteniški, Aleksander Hudovernik (denarničar), Luka Svetec, (namestni prvomestnik), Dr. Ivan Svetina (ki že vrsto let namestuje v tem odboru glavnega tajnika) in Ivan Šubic. Vodstveni svetovalci v smislu § 18 al. 3 so bili izvoljeni ces. svetnik, Ivan Murnik, stolni dekan Andrej Zamejic, hišni posestnik Aroslav Dolenc, odvetnik Dr. Fran Munda ter c. kr. prof. v. p. Makso Pleteršnik. Zahvala se je izrekla izstopivšima vodstvenima udoma županu

stolnega mesta Ljubljane Ivanu Hribarju, ki ima bistvene zasluge za Velikovško šolo ter kanoniku Antonu Žlogarju, ki je družbi tajnikoval od njegovega začetka do letošnje vel. skupščine. Potem ko se je rešilo več notranjih družbenih upravnih zadev je zaključil prvomestnik ob pol 7. uri zvečer sejo.

Iz Kozjega na Štajerskem. Dne 26. septem. je bil tu tako hud mraz, da je ugonobil vso lepo cvetočo ajdo, ki je obetala bogato žetev. Še seme se ne bo povrnilo. Kar kosijo jo, ker za drugo skoraj ni. Mnogo ajdovega kruha in žgancev je posmodila in uničila našemu ubogemu kmetu — trpinu ta nesrečna uima (nezgoda.)

Tudi novi ameriški nasadi so hudo prizadeti; po nekaterih krajih je listje na trsju kar suho-poparjeno in grozdje ovelo in rujavo. Pravega zaroda ne bo in trgatev veliko slabejša, kakor bi imela biti. Tako zgodnjega mraza se že davno ne pomni. Dne 27. sept. je bilo tako mrzlo in deževno, da je sneg naletal in po hribih pobelil. To vse pomeni hudo in rano zimo.

Darovi.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so od 1. do 3. septembra 1906 poslali prispevke in darila p. n. gg. in društva: Upravništvo „Slovenec“ 79 K 29 v; Upravništvo „Domači Prijatelj“ 50 K. Podružnice: Ženska v Ribnici 200 K, moška v Ribnici 200 K, na Uncu 72 K, za Vuhred in marenberški okraj 40 K, ženska v Rudolfovem čisti dobiček veselice 300 K, moška v Rudolfovem 72 K, moška šentpeterska v Ljubljani 400 K, ženska šentpeterska v Ljubljani 400 K, Občine: Škofja Loka 20 K. Društva: Slovanska čitalnica v Mariboru mesto venca na grob svojega člana Stankota Vrtnika 20 K. Trvdka Ivan Perdan v Ljubljani od prodanih družbinih vžigalic 1000 K. Razni: Radovljiški diletantje prebitek igre „Deseti brat“ 20 K, neimenovan v Leheni pri Ribnici na Štajerskem 7 K 96 v., Vydova tovarna živil in hranil v Pragi 100 K, „Shelski in keg, klub Hrastnik Dol“ ter „Rralno društvo Dol“ čisti dobiček veselice za šolo v Gradcu in Mariboru 205 K 71 v, Milan in Radovan Štubelj nabrala na veselici bralnega in pevskega društva „Školj“ v Šmarji 10 k, Mirko Muršec nabral v družbi nar. gospic pri sv. Lenartu v Slovgor. 2 K, neimenovan Ljubljčan v Gradcu 5 K 60 v, veseli Vipavci in Rovtarji v Dragetovi gostilni v Črnem vrhu nad Idrijo 3 K 10 v, Ivan Šorli, c. kr. okr. glavar v Pazinu 10 K, Alfonz Blažko, kurat v Mirniku 5 K, Andrej Oražem v Guštajnu 31 K. Za narodni kolek 19 K. Za 4 družbine koledarje 4 K 80 v.

Določila

o preskrbninskih užitkih posvetnim učiteljem, učiteljicam in otroškim vrtnaricam „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ ter njihovim vdovam in sirotam.

(Konec.)

§ 10. Ako učitelj ob svoji smrti še ni dopolnil deset, vendar pa vsaj pet vštvenih službenih

let, dobé njegova vdova ali njegove nepreskrbljene sirote do 20. leta enkratno odpravnino.

Ta odpravnina znaša polovico zadnjih v pokojnino vštevni letnih službenih prejemkov umrlega.

§ 11 Sredstva preskrbninskega zaklada se nabirajo iz:

- 1 prispevkov upravičencev;
2. prispevkov družbe;
- 3 prispevkov, ki jih odkaže družbino vodstvo v pokritje primanjkljajev;
4. daril in
5. plodonosnega nalaganja navedenih prejemkov.

§ 12. Vsi uslužbenci, ki se stalno nastavijo, morajo vplačati prvo leto v preskrbninski zaklad 10% od svoje prve za pokojnino vštevne plače, in prav toliko odstotkov vplača tudi tisto leto, ko se jim zboljšajo v pokojnino vštevni prejemki od dotičnega poviška.

Vrhtega plačujejo še vsako leto 3% od svojih letnih za pokojnino vštevni prejemkov — le v onem letu ne, ko se jim odteguje 10% od prve za pokojnino vštevne plače.

§ 13. Družba nalaga v preskrbninski zaklad prav iste prispevke, kakor jih vplača posamezni upravičenec.

§ 14. Prispevki v zmislu § 12. se odtegujejo v mesečnih obrokih. Prispevki v zmislu § 13 se vplačujejo v pollétnih naknadnih obrokih.

§ 15. Določa se:

1 Premoženje preskrbninskega zaklada se za-se posebej upravljaj.

2. Ta zaklad bodi dotlej nedotakljiv, dokler ne krijejo njegovi upravni dohodki tekočih troškov za pokojni e in odpravnine. V te dohodke pa se ne smejo vštevati redni pokojninski prispevki učiteljstva

3. Do tedaj naj se vsi tekoči troški pokrivajo iz drugih družbinih dohodkov (§ 11, točka 3).

§ 16 Slednjič se določa:

1. Učitelj(ica) se sme nastaviti definitivno, ko dokaže, da je napravil(a) usposobljenostni izpit; otroška vrtarica pa more postati definitivna po enoletnem zadovoljivem službovanju.

2 Za definitivno učeno moč se more nastaviti le oni(a), ki še ni dopolnil(a) 40 leta starosti.

3. Iz predstojećih določil izvirajoče pravice vdov in sirot po kakem družbinem učitelju se ne prikrajšajo; akoprem bi bil sam provzročil svojo smrt.

4 Ta določila sme izpremeniti družbino vodstvo; a vsled takih izprememb se ne smejo kratiti pridobljene pravice

§ 17. V vseh spornih vprašanjih odloča neprizivno razsodišče katero se sestavi tako, da voli vsaka stranka enega razsodnika, ta dva razsodnika pa tretjega kot načelnika.

§ 18. Ako bi družba prenehala jamči ona za dolžno preskrbnino le s pokojninskim zakladom, (§ 11) oziroma svojim glavniškim premoženjem.

§ 19. Ta določila stopijo v veljavo z dnem 1. januarija 1906. leta.

Za kratek čas.

Kje je Bog? Francoz Chateaufeuf (izgovori Šatonéf,) je bil v mladosti zelo nadarjen dečko. Ko mu je bilo 9 let, pripeljejo ga enkrat k škofu. Škof ga vpraša: „Odgovori mi, mali dečko, kje je ljubi Bog, pa ti dam jedno jabolko?“

Presvetli, odgovori mali dečko. odgovorite vi meni prej kje ljubega Boga ni, pa vam hočem jaz dati dve jabolki.

V gostilni. Gost: Natararica brzo kaj toplega! Ona; „Evo vam — moje roke!“

Iz šole Učitelj: „Človek ima dve roki. Zakaj?“ Učenec: „Jedno da vzame, a drugo, da pridrži.“

Iz sodnije. Sodnik: „Vi ste tožitelja surovo napadli?“

Zatoženec: „Da. — tega ne tajim, pa imam izgovor: trikrat sem ga prijazno nagovoril in nekaj vprašal, pa me ni niti pogledal.“

Sodnik: „Kako pa vam bo odgovarjal, saj je gluhi in mutasti.“

Zatoženec: „Zakaj pa mi ni tega brž povedal?“

Uganke.

I. Rešitev

1) D ž, voda; 2) blato, zla o; 3) kristijanka. Pravilno jih je našel samo J. U., ki se je pa odpovedal darilu na korist lista.

II. Nove uganke.

1) Kaj ima gospod na roki, ko gre na izprehod? (Kjuder Albin.)

2) Če tehta gos 2 kilograma in še polovico vse svoje teže, koliko tehta?

3) Kaj se da le z zaprtimi ustmi izpregovoriti? (Pustišek Mihael.)

Čas zglasitve za darilo, ki bo takrat er fino vezan letnik «Glasnika najsv. Src», do 23. t. m.

Listnica uredništva.

M. P. Poslane knjige smo hvaležno prejeli in jih bomo primerno uporabili. Zdravi!

Benign Snov v Aleksandriji; Hvala za lepa pobjasnila! Tul.